

"בגללי הוא יצא למלחמה, בגללי הוא לא חזר לראות מה צמח ממנו"

מלחמת יום הכיפורים נפתחה, ואבי שוורץ לא הבין מדוע הצבא לא מגייס אותו. מהבושה, הוא עבד עם אביו בלילות ולא יצא מהבית בימים. יעקב, אביו, כאוב עד היום על כך שקרא לבנו לצאת לקרב, אחריו לא יראה שוב את בנו הפעוט ואת החנות לה ייחל. החלל שהותרתי | פרויקט מיוחד

מלחמת יום הכיפורים הגיעה במפתיע, ב-6 באוקטובר 1973. שלושה ימים מאוחר יותר, חיילי צה"ל עדיין בולמים בגופם את הסתערות צבאות מצרים וסוריה, בסניני וברמת הגולן, ואבי שוורץ בן ה-22, חייל מילואים שהשתחרר לפני כשנתיים משירות בנח"ל מוצנח, מתפלל שלא מגייסים אותו לחזית.

כמי שלא נקרא לחזית, אבי היה נבוך מכדי להיראות בטבריה ולכן הצטרף בלילות לאביו יעקב בעבודתו כדייג. "כך הוא היה יכול לעבוד בלילה וביום לישון, אף אחד לא ראה אותו ולא הביך אותו בשאלות מדוע לא גויס", סיפר אביו, יעקב שוורץ. אלא שהלילות על הכינרת לא הרגיעו את אבי, "הוא כל הזמן שב ושאל מדוע לא גייסו אותו". לבסוף, בלילה השלישי על שפת הכינרת, אמר יעקב אמר לבנו "אם אתה לא שקט ורוצה להתגייס, לך לקצין העיר ותברר."

למחרת בבוקר הלך אבי למשרד קצין העיר בטבריה ונשלח להצטרף ללחימה לסיני. ב-28 באוקטובר 1973, עלה הג'יפ שבו נהג על מוקש, אבי ושני חיילים נוספים נהרגו במקום, חייל רביעי ניצל.

בחדר השינה בביתו שבטבריה, ליד פינת זיכרון צנועה לבנו, הוריו, אחותו ואחייניתו, מספר יעקב שוורץ את סיפור חייו.

הוא נולד בשנת 1927 בצפון יוגוסלביה, סמוך לעיר וויבודינה. חייו היו שלווים וטובים במהלכם עבר הכשרה כחרט. בשנת 1941 חייו התהפכו מהקצה אל הקצה, מדינות הציר בהובלת גרמניה הנאצית פלשו ליוגוסלביה. צפון המדינה סופח להונגריה, שלא פיגרה אחרי הגרמנים בגילויי האכזריות כלפי היהודים. בשנת 1944 משפחת שוורץ נשלחה למחנה ההשמדה אושוויץ. כל בני המשפחה נרצחו למעט יעקב ואחותו.

"שאלו מי יודע מסגרות וחרטות, אמרתי שאני. קצין גרמני נתן לי קליבר ליד, כדי לבחון אותי ולפי המיומנות שגיליתי, ראה שאני דובר אמת" סיפר יעקב. הוא נשלח לעבוד במפעל לייצור טילי V-1 ששימשו את הגרמנים בבליץ על לונדון. יעקב נזכר בתקופה: "לא הבנו מה אנחנו עושים עד שמהנדס מכונות שעבד אתנו הסביר לנו". עוד הוסיף כי "תפקידי היה להרכיב מעל גוף הרקטה את צינור הפליטה של הדלק."

בשנת 1949 עלה יעקב מיוגוסלביה לישראל שזה עתה קמה. עם אשתו יהודית ובנם זאב-תיאודור שנקרא שם הרצל. השלושה התיישבו במושבה מגדל שעל שפת הכנרת. יעקב וחבריו הקימו קואופרטיב דייגים. החרט המוכשר הפך דייג, "זו הייתה העבודה הכי טובה שיכולה להיות. זה רק אתה והטבע עם הרוח, המים, השקט והכי חשוב- הדגים לא מדברים" אמר יעקב.

בנם השני של יעקב ויהודית שוורץ, אבי נולד בליל ה-23 בינואר של שנת 1951. רופאת המושבה ילדה בביתם את התינוק. "בנה של הרופאה נהרג כמה שנים קודם, במלחמת העצמאות. שמו היה אבי", מספר יעקב שוורץ. "שאלתי כמה אני צריך לשלם לה. היא אמרה שהיא עשתה את זה לא בשביל כסף וביקשה שנקרא לתינוק שלנו אביגדור ובקיצור - אבי, על שם הבן שלה - מיד הסכמנו לבקשה." כשמלאה לאבי שנה, עברה המשפחה לטבריה. אלו היו שנים קשות מאוד של דייג מול קני הרובים של הצבא הסורי שישב במזרח הכנרת. מעבר לחבלה ברשתות הדיג שלו, נורתה פעם אחת אש לעבר יעקב ושותפו לסירה, השניים קפצו למים ושחו מרחק של כמה קילומטרים.

החיים ליד הכינרת חיברו גם את אבי הצעיר לאגם. לצד לימודיו בבית הספר היסודי ממלכתי ד' בטבריה, עסק רבות בשחייה ואת האימונים הרבים ערך בכנרת. הוא השתתף כמה פעמים בצליחת הכנרת ונמנה על נבחרת השחייה של טבריה. בסוף בית הספר היסודי ביקש מהוריו לעבור ללמוד בבית הספר "הכפר הירוק", יחד עם חבריו. אחרי שנתיים עזב למדרשת וינגייט והוכשר כמדריך ספורט לנוער. בשובו לטבריה, במקביל להשלמת לימודיו, בשעות הערב, עבד בחנות אופטיקה בעיר והחל לעסוק בצילום כתחביב.

"אבי היה גבר יפה וחסון", אמר יעקב והצביע על תמונת בנו. עוד לפני שמלאו לו 18 ביולי 1968, התגייס לנח"ל מוצנח, במסגרת השירות גם הוכשר להיות מפעיל תול"ר (תותח ללא רתע). יחד עם חבריו לגרעין, נשלח לקיבוץ מרום גולן שבצפון הרמה, הישוב הישראלי הראשון שהוקם בגולן אחרי מלחמת ששת הימים. יעקב סיפר כי "היו לו חברים רבים שאהבו אותו". באוגוסט 1971 השתחרר משירות סדיר ושב לטבריה, למשפחתו האוהבת, לחנות האופטיקה ולשחייה. כעבור זמן קצר החל בלימודי האופטומטריה ובמקביל החל לפעול להגשמת תוכניתו לפתוח חנות אופטיקה משלו. כשנה מאוחר יותר התחתן עם חברתו ונולד בנם, שחף.

יעקב כאוב, ולוקח עליו חלק מהאחריות על צאת בנו אבי למלחמה. "אני אמרתי לו שילך לקצין העיר אם הוא רוצה", אמר ופרץ בבכי קורע הלב. אבי התחתן כשעשרה חודשים לפני המלחמה ובנו שחף היה בן שלושה חודשים כשיצא לקרב.

יעקב הבין את ייסורי בנו ואת רצונו להתגייס לחזית אבל קיווה כי יישאר בבית, קרוב אליו. מנת הכאב שנשא עמו הייתה כבדה, לקראת סוף מלחמת העולם השנייה, הוריו, אחותו ואחייניתו נרצחו באושוויץ. יעקב ואחותו היו היחידים ששרדו ממשפחתם.

כחודש לאחר המלחמה הגיע לבית משפחת שוורץ בחור צעיר ובידו מצלמה שרופה. זה היה החייל שניצל מהתפוצצות הג'יפ. "הוא סיפר לנו שהוא הועף מעוצמת הפיצוץ וכי מצא ליד אבי את המצלמה שליוותה אותו", אמר יעקב. החייל אסף אותה והגיע לטבריה בכדי למסור אותה כמזכרת להורים השכולים. נראה היה שסרט הצילום לא שרד את השריפה. אולם יעקב לקח בכל זאת את המצלמה המפויחת לחברו, בעל חנות צילום. "כל הפילם היה שרוף. גללנו את הסרט, עד שהגענו לתמונה האחרונה, שבעצם הייתה הראשונה שאבי צילם בסרט הזה והתמונה הזו שרדה."

בתמונה רואים את אבי, "מגודל שיער ושני חיילי מילואים נוספים שהרכיבו את צוות התול"ר, ביחד עם חייל נוסף, אולי הוא שצילם את התמונה" אמר יעקב. עוד הוסיף כי "הארבעה לא הכירו זה את זה עד למלחמה וצוותו ביחד על הג'יפ". יעקב לא יודע עד עצם היום הזה מי היה החייל שבא לביתו ומי הם שני החיילים שנראים בתמונה ליד בנו. שלושה חיילים מאובקים, יושבים על חול המדבר ואוכלים מנת קרב - הפוגה בתוך התופת. לאחר צילומה המשיכו בפעילות אליה נשלחו, באזור אום כתף ועלו על מוקש.

אבי היה קרוב להגשת חלומו - פתיחת חנות משקפיים, בה השקיע מיטב זמנו וחסכוניותו. את לימודי אופטומטריה שלו עשה במקביל לעבודה בחנות של ידיד של המשפחה בטבריה. כמה שנים לאחר מותו של אבי, ולאחר כ-24 שנים בתור דייג בכנרת, העלה יעקב את סירת הדייג לחוף ויחד עם אשתו החל ללמוד אופטומטריה. זאת בכדי שיוכלו להגשים את החלום של בנם לפתוח חנות משקפיים. מאז ועד היום החנות "אופטיקה אבי" פועלת ברחוב הראשי של טבריה, רבים לא יודעים כי היא נושאת את שם הבן שלא שב מהמלחמה. יהודית, אמו של אבי לא יכלה לשאת את האובדן והתמוטטה נפשית. אחרי כשנתיים הלכה לעולמה מרוב צער וכאב. יעקב פתח את החנות עליה חלם אבי, ביחד עם בת זוגו לחיים, רבקה.